

Răzvan Voncu

UN DECENIU DE LITERATURĂ ROMÂNĂ



RĂZVAN VONCU

•

*Un deceniu de literatură
(1998-2008)*



Colecția: DICȚIONARE&ENCICLOPEDI
Coperta și colaj: Florin AFLOAREI

Editori: Aura CHRISTI & Andrei POTLOG
Lector: AURA CHRISTI
Director economic: Mihaela DAVID
Tehnoredactor: Carmen DUMITRESCU

Editura IDEEA EUROPEANA
O.P. 22, C.P. 113, București, 014780
Tel./Fax.: 021-2125692; Tel.: 021-3106618
Comenzi carte prin poștă:
Tel.: 021-2125692
E-mail: fcideeaeuropeana@yahoo.com
www.ideeaeuropeana.ro

© Ideea Europeană."4232

ISBN 978-606-594-060-4

Printed in Romania

Carte apărută cu sprijinul
Autorității Naționale pentru Cercetare Științifică.

RĂZVAN VONCU

*Un deceniu de
literatură
(1998-2008)*



Răzvan Voncu s-a născut la 24 august 1969 la Constanța. A absolvit Facultatea de Litere a Universității București (1994). Master (1995) și doctor (2006) în Litere al aceleiași universități. Actualmente este lector universitar la Catedra de literatură română a Facultății de Litere din cadrul Universității București. Debut în literatură: 1988. Scrie critică și istorie literară, eseu, literatură confesivă. A colaborat și colaborează la câteva dintre revistele de prestigiu din țară. Ține cronică literară în paginile revistei *Contemporanul. Ideea Europeană*. Publică, de asemenea, în reviste literare din Serbia. Este membru al Asociației Scriitorilor din Serbia.

Cărți de proză: *Jurnalul unui an satanic*, 2001. Cărți de critică și istorie literară: *Secvențe literare contemporane*, 2 vol., 2001, 2002; *Despre Preda*, 2003; *Orizonturi medievale*, 2003; *Eseuri critice*, 2005; *Fragmente de noapte*, 2008; *Textul confesiv în literatura română veche*, 2006. Cărți de publicistică: *România de zi cu zi. O lectură*, 2004; *Pieton prin tranziție*, 2007. Traduceri: Predrag Bogdanović Ci, *Biblioteca rătăcitoare* (în colaborare cu Adam Puslojić și Ioan Flora), 2000. Ediții alcătuite și îngrijite: Ilarie Chendi, *Eminescu și vremea sa*, 2000; Dumitru Radu Popescu – *F*, 2000

Premii literare: Premiul „Titu Maiorescu” pentru critica literară al Academiei Române pe anul 2001 (2003); Premiul Național „Marin Sorescu” (2002); Premiul pentru jurnalistică al Academiei Internaționale „Mihai Eminescu” (2004)

SIMPLE PRECIZĂRI

Cartea de față reprezintă, în ciuda titlului diferit, o continuare a demersului început în volumul meu mai vechi, *Secvențe literare contemporane* (2001). O continuare cronologică, înainte de toate, dar și de metodă, dat fiind că nu îmi propun nici aici să ofer o „istorie”, ci doar o „panoramă” a ultimului deceniu literar românesc.

Schimbările față de volumul amintit vizează modalitatea de organizare a textului, care este acum alfabetică. Am ales această variantă, dintre multele disponibile, deoarece ea ușurează consultarea cărții de către publicul specializat și, totodată, menajează (sper) susceptibilitățile scriitoricești, foarte sensibile la noi, pe malurile Dâmboviței.

Expunerea decupajului personal în literatura deceniului 1998-2008 (ale cărui repere sunt, de altfel, convenționale, de unde unele încălcări... metodologice) am găsit de cuviință să o prefătez printr-o serie de scurte eseuri ce vizează temele principale ale dezbaterilor literare din perioada avută în vedere.

Autorul

1
TEME LITERARE
(ȘI NU NUMAI)

MOARTEA CRITICII?

Este o sintagmă care revine tot mai des în discursul anumitor critici, în ciuda faptului că revistele literare sunt dominate, din '89 încoace, de forme și manifestări ale criticii. Este reală această dispariție a criticii literare ca disciplină? În ce sens se poate vorbi de ea? Și, nu în ultimul rând, dacă acceptăm moartea criticii, ce punem în loc?

Înainte de toate, vreau să evit abordările conjuncturale. Desigur că mulți critici au abandonat disciplina, în favoarea politicii sau gazetăriei. Desigur că revistele literare au devenit publicații confidentiale, scrise și citite de mici cercuri de „inițiați”. Desigur că și cartea de critică a devenit mai rară.

Totuși, nici unul din aceste fenomene nu explică vizibila diminuare a funcției și prestigiului literar al criticii. Pentru că, dacă unii critici – puțini – s-au apucat de altceva, alții – foarte mulți – continuă să-și exercite magistratura. A apărut chiar o nouă generație de critici, aflată azi în jurul vârstei de 30 de ani. Deocamdată, nu văd printre reprezentanții ei niște posibile vârfuri, însă numărul mare de tineri care se îndreaptă către critică este un semnal încurajator. În fine, dacă tirajele și audiența revistelor literare au scăzut, diversitatea și dinamismul fenomenului revuistic au crescut. Producția de carte de critică autohtonă s-a subțiat, însă traducerile de critică literară occidentală s-au înmulțit salutar.

Spațiul universitar, de asemeni, a devenit, prin excelență, un *spațiu critic*.

De ce, atunci, „moartea criticii”?

Cred ca o primă explicație e de aflat în însăși funcția criticii literare. Care este aceea de *creare a unui spațiu de valori*, cu ajutorul instrumentelor *spiritului critic* (o formulă posibilă, desigur, simplificatoare, de configurare a *valorii* ar fi *informație plus critica informației*). Un spațiu de valori poate fi creat numai într-o societate structurată pe ideea de valoare.

Or, societatea post-industrială în care, târâș-grăpiș, am intrat *nu este o societate de valori*. Ci de *informații*. Chiar așa se și numește, în operele noilor sociologi și viitologi: *societatea informațională*. Iar specificul informației, spre deosebire de valoare, este – vezi mai sus – tocmai absența spiritului critic!

Nevoia socială a criticii a dispărut, din păcate. Trăind într-o competiție acerbă, editurile nu au nevoie de critici și critică literară, ci de publicitate. Publicul, înconjurat de oferta sufocantă a unei societăți mediatice, nu are nevoie de analize și disocieri de valori, ci tot de informație. Scriitorul, la rândul său, confortabil instalat în drepturile pe care i le conferă libertatea de exprimare și relativa ușurință cu care, datorită tehnologiei, produsul său ajunge pe piață, nu are nevoie de evaluarea creației sale, ci tot de publicitate.

Chiar dacă literatura, ca fenomen de masă, s-a transformat într-o relație de consum, între autor și cititor, mediată de publicitate, mai există fenomenul *lecturii specializate*. Acesta este inerent și, cel puțin deocamdată, inatacabil, câtă vreme societatea are nevoie de limbaj, deci de studiul limbii și literaturii. Spațiul filologic – însemnând licee și facultăți de profil, cu toate ramificațiile lor: institute de cercetare, biblioteci și,